

O VIŠIM TAKTIČKIM JEDINICAMA

Teritorija i akvatorija naše zemlje predstavlja prostor koji je u geostrategijskom pogledu veoma značajan. To ne bi smio biti razlog za agresiju na našu zemlju, ako bi se poštovao suverenitet i druga osnovna prava naroda i država. Ali budući da u međunarodnim odnosima još dominira politika sa pozicija sile i činjenica da je naša zemlja izvor antiblokovskih i dosljedno socijalističkih koncepcija, treba biti spreman za odlučan otpor svakoj agresiji, bez obzira na njene motive i ciljeve.

U slučaju agresije na našu zemlju može se očekivati takva varijanta rata u kojoj će naša inferiornost u tehnici i naoružanju biti znatna, pa u takvom okviru treba i ocijeniti značaj prvog udara. Ova ocjena mora imati bitnog odraza na rješavanje odnosa mirnodopske i ratne armije, spremnost prvog strategijskog ešelona, sistem mobilizacije, sistem rukovođenja i komandovanja itd. Posebno treba podvući da vazduhoplovne i raketne snage agresora, sa upotrebom nuklearnih b/s, ili bez toga mogu, pre početka dejstva KoV na kopnu i RM na moru, da izvedu snažne i masovne udare po političkim i privrednim centrima i osnovnim grupacijama oružanih snaga.

Baš zbog toga prva i osnovna karakteristika naše ratne vještine i strategijske upotrebe oružanih snaga treba da se ogleda u tome da možemo agresoru pružiti otpor, istovremeno na cijeloj dubini teritorije, a to se može postići jedino kombinacijom frontalnog i partizanskog načina ratovanja, kao dve ravnopravne komponente. Da bismo to postigli, svi elementi narodne odbrane moraju biti postavljeni tako da operativna armija može prelaziti na partizanski način ratovanja i da se teritorijalne jedinice mogu uključiti u frontalna dejstva.

U takvim odnosima snaga, linija fronta će već u početnim operacijama biti isprekidana, isprepletana. Vrlo vjerovatno će agresor, u težim varijantama, relativno brzo ispresijecati teritoriju i zauzeti neke gradove i rejone. Pri tome mi ćemo težiti da agresora zadržimo u dubini zemlje i tu slomimo njegov napad, potom da preuzmемо strategijsku inicijativu i stvorimo uslove za šira ofanzivna dejstva. Međutim, u lakšim varijantama rata treba stvoriti uslove da se što prije preuzme strategijska inicijativa.

U početnim operacijama operativna armija treba da se koncentriše i djeluje u zahvatu komunikacija i osnovnih pravaca, na težištima odbrane. Prvi strategijski ešelon treba da primi na sebe prvi udar i stvori vrijeme i druge uslove za mobilizaciju i razvoj cjelokupnih oružanih snaga. Pri tome važno je imati u vidu da mirnodopski dio armije treba da bude razvijen u realnim okvirima, onoliko koliko to dozvoljavaju naše stvarne materijalne mogućnosti. Prvi operativni ešelon koji brani prigranične zone, pravce i prostorije ne smije biti predimenzioniran u odnosu na snage u dubini koje treba da pruže glavni otpor. Glavnina operativne armije i teritorijalne odbrane, drugi strategijski ešelon i rezerve, treba da brane centralni, najveći dio našeg ratišta, sa osloncem na brsko i planinsko zemljište.

Naš osnovni cilj jeste i mora biti u tome da se svestranim otporom od samog početka napada onemoguću agresoru uspostavljanje okupatorske vlasti, snabdijevanje i saobraćaj, da mu se nanese što veći gubici i vežu što jače snage u borbi u pozadini. Za postizavanje ovog osnovnog cilja veliku ulogu igraće partizanske i teritorijalne jedinice.

Partizanske jedinice, po svojoj organizacijskoj strukturi, formaciji, opremi i naoružanju, predstavljaju u neku ruku „prelaznu kategoriju” između operativnih i teritorijalnih jedinica, i mogu prema potrebama i u određenim uslovima preuzeti ulogu i jednih i drugih. Partizanske i teritorijalne jedinice koje će inače izvoditi izrazito ofanzivna dejstva, moraju biti sposobne da vode prilično upornu odbranu i frontalna dejstva, ako im to operativno-taktička situacija povremeno nametne. U situaciji dubokih prodora napadača u zahvatu osnovnih operacijskih pravaca, u pozadini neprijatelja treba da postoje mnogobrojna i raznovrsna slobodna teritorija koja može služiti za manevre i dejstvo krupnih formacija. Za izvođenje manevara i udara sa takvih prostorija treba još u miru pripremiti odgovarajuću organizaciju i materijalno-tehničko obezbeđenje. Ove prostorije će imati posebno značajnu ulogu u težim varijantama rata, kada će se nametati potreba da se napadne operacije izvode baš u pozadini neprijatelja, i to prije nego na frontu.

Postupci koji se nameću u opštenarodnom odbrambenom ratu zahtijevaju da duh i shvatanja narodnooslobodilačkog rata budu što više prisutni. Što manje regularnosti, šematizma i rutinerstva, a što više stvaralačkog i specifičnog prilazjenja pri razmatranju i odlučivanju o teorijskim i praktičnim pitanjima naše opštenarodne odbrane.

Ponovio sam neke već poznate postavke naše ratne vještine, samo zato da bi ih mogao konfrontirati našim stvarnim mogućnostima i postojećoj fizionomiji viših taktičkih jedinica o kojima želimo izneti svoje mišljenje.

Ne treba biti veliki analitičar, niti raspolagati modernim metodama naučne analize, da bi se došlo do zaključka da organizacija i formacija viših taktičkih jedinica ne obezbeđuje neke osnovne zahtjeve doktrine opštenarodne odbrane.

Organizacija i formacija viših taktičkih jedinica je od II svetskog rata do danas, bila i još je sinteza proučavanja sličnih formacija stranih armija i to u prvom redu nekih velikih sila. Ako te jedinice nisu potpuno slične odgovarajućim jedinicama navedenih armija to je više posljedica naših materijalnih ograničenja nego rezultat naše naučne analize. Ovakva organizacija i formacija predpostavlja da će „netko”, već odmah na početku rata ili odmah iza toga, preuzeti na sebe zadatak da obezbijedi avijacijsku, raketnu i nuklearnu podršku, snabdijevanje novom tehnikom, rezervnim dijelovima itd.

U radu na organizaciji i formacijama viših taktičkih jedinica bilo je raznih kolebanja i to pod uticajem inostranih rješenja. Međutim, nismo se još dovoljno orijentisali na sopstvene mogućnosti i potrebe, na realnu procjenu odnosa snaga i vjerovatna predstojeća dejstva, na realan tok rata, onakav, kakav se može očekivati.

Takav pristup rješavanju ovih pitanja uslovio je da se principi i iskustvo NOB zapostavljaju i zaboravljaju, iako su provjereni i pokazali svoju vitalnost i prilagodjenost baš onim uslovima (ili sličnim) rata koji je realno očekivati.

Za uspješnije prilazjenje realizaciji zahtjeva opštenarodne odbrane i mogućnostima viših taktičkih jedinica, treba pored ostalog, reći nešto i o slici budućeg rata.

I pod pretpostavkom da se isključi upotreba ABH b/s od strane agresora, treba očekivati rat koji će početi iznenada, istovremeno i masovnim udarom avijacije, artiljerije i raketa i to po celoj dubini državne teritorije. Cilj takvog udara biće izbacivanje iz stroja naše avijacije, dezorganizovanje komandovanja, izolovanje dijelova ratišta i nanošenje što većih gubitaka prvom strategijskom ešelonu, kao i uništenje magacina, remećenje saobraćaja, itd.

Odmah iza prvog udara ili istovremeno s njim uslediće masovan napad oklopnih i motorizovanih trupa i spuštanje vazdušno-desantnih jedinica taktičkog i operativnog značaja. U istom vremenu dio avijacije i raketnih jedinica produžiće dejstvo po ciljevima u pozadini.

U ovom periodu rata ne treba potcenjivati rad agenture, ubačenih dijelova i drugih neprijateljskih elemenata. To je realnost sa kojom se mora računati. Treba računati sa masovnim kretanjem stanovništva po komunikacijama, sa panikom itd.

U ovom periodu vjerovatno je da će agresor probiti pogranični pojas i ovladati taktičkom dubinom i to vjerovatno još prije nego što se prvi strategijski ešelon razvije. Vazdušnim desantima će pokušati da kontroliše glavne komunikacije, sprečava pokrete ka frontu, ubrzava prodore u dubinu i da jedinicama drugog strategijskog ešelona sprečava mobilizaciju.

Iz navedenih, ali realnih pretpostavki može se zaključiti da postoje realne mogućnosti da dio prvog strategijskog ešelona bude desetkovan još u kasarnama i da njegov razvoj bude veoma otežan s obzirom i na to što će neke pravce (komunikacije) zapošesti vazdušnodesantne trupe agresora.

I pod pretpostavkom da će se prvi strategijski ešelon normalno razvijati (zašto u miru treba stvarati realne uslove) treba pretpostaviti da će agresor obezbijediti takav odnos snaga koji će garantovati izvršenje postavljenog zadatka. U oba slučaja agresor će se probiti u pozadinu viših taktičkih jedinica koje brane prigraničnu operativnu zonu. Vjerovatno je da će naše jedinice biti odbačene od komunikacija, razdvojene, ispresijecane i sa jedinom alternativom — prelazak na partizanski način ratovanja.

Realizacija vizije lijepo izvedene odbrambene operacije, sa izvlačenjem i povlačenjem, u našim uslovima je mogućna samo u izrazito povoljnim uslovima koji ne zavise samo od nas već i od faktora na koje u cjelini ne možemo uticati. Navedene konstatacije daju nam za pravo da zaključimo da sadašnje formacije viših taktičkih jedinica, u prvom redu pješadijske divizije, ne odgovaraju uslovima budućeg rata koji bi se vodio po principima naše doktrine.

Pješadijska divizija kao jedinica koja je stvorena i usavršena za frontalno ratovanje, sa čvrstim osloncem na susjede, sigurnom pozadinom, koja računa na snažnu podršku viših i podržavajućih jedinica, sa predviđanjem manevra sredstvima ojačanja i podrške, itd., ne može biti pogodna za rat gdje će svega toga biti u ograničenim količinama i skromnijim mogućnostima.

Novi tip jedinice koja bi najverovatnije zadovoljila vrlo teške zahtjeve u opštenarodnom odbrambenom ratu, treba da je takva da može potpuno samostalno da djeluje i da brzo pređe sa frontalnog načina dejstva na partizanski, da se duže bori bez snabdijevanja odozgo, da je pokretljiva van komunikacija, da čini integraciju svih rodova i službi, da se automatski može prepotčiniti, da je naoružana modernim lakim oružjem, da može cijela ili djelimično preći sa motorizovane vuče na drugu i da ima moderan sistem komandovanja i veza. Takvu jedinicu mora voditi starješinski sastav visoke vojnostručne spreme sposoban za samostalan rad i optimalnu upotrebu tehnike.

Mislim da nam tradicija nameće da se ovakva jedinica zove brigada, pored ostalog i zbog toga jer takvo ime psihički djeluje na stvaraoce njene formacije, kako ne bismo zaboravili brigade iz NOB koje su u teškim uslovima potpuno opravdale svoju formaciju i usavršile je u neprekidnim borbama.

Međutim, novi uslovi zahtijevaju i novo prilaženje ovom problemu. Za naše uslove treba stvoriti optimalnu formaciju, koja će odgovarati našim uslovima, a koju treba stvarati na naučnim metodama i u odgovarajućim institucijama.

Važno je da formacija brigade zadovolji sve postavljene zahtjeve ili bar većinu njih. Na početku neće se moći obezbijediti svi postavljeni zahtjevi, ali će se prestati s lutanjima i perspektiva će biti jasnija. Ostvarenje krajnjeg cilja neće više zavisiti od shvatanja, želje pojedinaca i grupe, već isključivo od ekonomske mogućnosti i karaktera našeg ratišta. Ovo je posebno važno utvrditi kad se zna da smo u NOB imali brigade vrlo različitog sastava i naoružanja. Njihova borbena spremnost je bila uvijek na visini jer su

fizionomija i način dejstva tih brigada odgovarali objektivnim okolnostima.

Divizija može ostati i dalje kao viši komandni stepen brigadama pa i drugim jedinicama oružanih snaga. Međutim, formacijom treba regulisati samo sastav komande, dok broj brigada i drugih jedinica (u sastavu divizije) ne bi trebalo fiksirati. Ovakva komanda divizije bila bi oslobođena pozadinskog obezbeđenja i može biti manjeg sastava, ali materijalno i stručno osposobljena u tolikoj mjeri da može rukovoditi borbom na jednom i eventualno dva pravca. Ovakva divizija bi mogla imati vrlo različit sastav—vjеровatno od 3 do 5 brigada. Tako koncipirane divizije i brigade treba da budu locirane pored ili u rejonima budućih dejstava. Njihovi položaji moraju biti pripremljeni već u miru, magacini izgrađeni i popunjeni u rejonima dejstva. Za drugi strategijski ešelon, oprema i naoružanje (sa municijom) treba da su kod obezbnika, a zbrno mjesto u rejonima budućih položaja. Zajedničko naoružanje i municiju treba imati u rejonu odbrane. Svaka jedinica mora poznavati zadatak već u miru: način izvršenja tog zadatka (mobilizacija i razvoj) treba u toku obuke ponavljati do automatizma.

Ako se jedinice na takav način pripremaju za rat, može se pretpostaviti da će veći dio njih biti spreman za borbu u prvim časovima rata. Ta vjerovatnoća je manja u jedinicama prvog ešlona, pri potpunom iznenađenju, a povećava se u dubini teritorije, pod uslovom da se obezbijedi mehanizam mobilizacije i razvoj koji treba da se odvija potpuno automatski, bez dopunskih naređenja, uputa itd. Prodirući u dubinu naše teritorije agresor će nailaziti na nove jedinice, na nove rejone odbrane za čije će osvajanje morati da plati skupu cijenu. Čim probiju odbrambene rejone, brigade će se po ranijem utvrđenom planu prebacivati u pozadinu gdje će produžiti dejstva. Ako agresor probije cijelu zonu odbrane divizije, i njena komanda ostaje u pozadini. Dakle, sve te jedinice postaju dio teritorijalne vojske.

Oprema, naoružanje i formacija brigada i divizija moraju se prilagoditi zahtjevima opštenarodnog odbrambenog rata. Mislim da jedno bez drugog ne ide. Ovdje se u osnovi ne radi o snižavanju cijene odbrane, o štednji, iako i o tome faktoru treba voditi računa. Za mene je osnovno da obezbijedimo opremu koju ćemo upotrijebiti kad to bude trebalo, a ne da imamo takvu opremu koju ćemo morati ostaviti na drumovima prije no što je u punoj mjeri eksploatišemo. Istraživački rad treba usmjeriti na izradu i nabavku takve opreme i naoružanja koje će se moći upotrijebiti u operativnoj i teritorijalnoj vojsci. Pri tome treba analizirati kompletna MTS u JNA bez izuzetaka i svesti ih na optimalni minimum, ali da budu maksimalnog kvaliteta.

Bez solidnih studija i analiza ne može se precizno reći kakva nam oprema i naoružanje treba, ali već sada se može reći da oprema i naoružanje koje sada imamo, ili bar jedan dio, ne odgovaraju potrebama opštenarodnog rata. Više su prilagođeni, frontalnom, klasičnom načinu ratovanja, prije svega, višim taktičkim jedinicama. Zalažem se za pravu modernizaciju, baziranu na objek-

tivnim analizama naših potreba i mogućnosti, a sve to u strogim okvirima doktrine opštenarodne odbrane.

Smatram da problemu pozadinskog obezbjeđenja treba pokloniti veću pažnju u teorijskom radu nego dosada. Posebno je interesantna ona varijanta pozadinskog obezbjeđenja koja bi mogla zadovoljiti obje komponente oružanih snaga i biti toliko elastična da se može brzo prilagoditi uslovima naše i privremeno zauzete teritorije. Oslobođenjem svih navedenih i navedenih sredstava i organa koji opterećuju njihove formacije, više taktičke jedinice (brigade i divizije) bile bi prilagođene zahtjevima vođenja rata na našem ratištu. U prvom redu bio bi obezbijeden zahtjev odbrane cijele teritorije Jugoslavije od granice do granice i obezbjeđena mogućnost prelaza svih jedinica iz jedne komponente u drugu. Znači kombinovani otpor agresoru postao bi i obimniji i bolji.

Veliki broj jedinica i elastičnost navedene organizacije umanjili bi svaki uspjeh protivnika i nijedna nastala situacija ne bi mogla biti katastrofalna, jer bi u cjelini oružane snage uvijek držale i kontrolisale veći dio teritorije.

Prilagođavanjem naoružanja i opreme zahtjevima opštenarodnog rata vjerovatno bi se smanjila vatrena i udarna moć nekih jedinica, ako se to uzima prema mirnodopskim mjerilima. U suštini vatrena moć bi se povećala, jer bi se gubici sredstava do kojih bi vjerovatno došlo u početnom periodu rata sveo na minimum.

U procjeni svih elemenata i pitanja o kojima sam govorio imao sam u vidu najgoru varijantu rata, ne iz nekih pesimističkih ubjeđenja, već zbog toga što smatram da samo sagledavanjem suštine mogućih dejstava agresora i posljedica takvih dejstava, možemo izgraditi oružane snage koje će poslije svakog udara biti još jače, kao što je u NOB poslije svake ofanzive, naša vojska bila jača.

Pukovnik
Marin PEKORARI